

Wonen in 's lands eerste flat

Het is een wit ankerpunt in de bruine bakstenen bebouwing van de Haagse wijk Benoordenhout: de Nirwana-flat, waarvan het ontwerp uit 1926 stamt. Met zeven etages en andere voorzieningen, zoals een liftschaft, wordt het gezien als de eerste flat van Nederland.

Christy Dollen

Als kleine jongen zat Edward Joosten al bewonderend te kijken naar de Nirwana-flat als hij er achterin de auto met zijn ouders voorbijreed. Of stond te wachten bij het kruispunt. Vooral 's avonds, als het gebouw witter leek en de omgeving nog wat donkerder. „Dan was het een beetje spooky. Ik vroeg me altijd af wat dat nou was. Wat daar gebeurde.”

Hetzelfde geldt voor Nina Graziosi.

Het was een beetje spooky. Ik vroeg me altijd af wat daar gebeurde

— Edward Joosten

„Dan zat ik te staren, met mijn neus tegen het raampje van de auto. Ik dacht altijd dat er spannende dingen gebeurden.”

Het lot bepaalde dat zij allebei nu een ruimte bezitten in de eerste betonnen hoogbouw van Nederland, dat wordt gezien als de eerste flat. Graziosi heeft er haar kantoor van haar architectenbureau Graziosi Progetti. Joosten woont boven haar met zijn vrouw en twee kinderen. Nog toevalliger: de twee delen niet alleen dezelfde fascinatie voor het gebouw, ook kennen ze elkaar van vroeger. De bureaus zaten op dezelfde middelbare school; het Adelbert College.

Niet chic

Deze ochtend zitten ze samen in het kantoor van Graziosi, op de eerste verdieping, waar geen woonfunctie is. Een goede plek om te praten over de flat, blijkt. Graziosi heeft tal van boekjes over het pand en diens architect Jan Duiker. Ze pakt een van de werken erbij en laat een zwart-witfoto zien. „Kijk”, zegt ze. „Dit is waar we nu zitten. Vroeger was dit een restaurant.” Ze wijst naar het terras dat grenst aan haar kantoor. „Dit is de enige etage die dat heeft. In de jaren 20 was het niet zo chic om bruin te worden door de zon. Dat werd je als je op het land werkte en dus van een lagere klasse was. Daarom kwamen er geen grote terrassen voor de woningen.”

De boekjes over Jan Duiker had ze al voordat ze in 2008 haar intrek in de Nirwana-flat nam. Ze zocht destijds nieuwe kantoorruimte. Elke keer als ze langs de flat reed, zag ze achter de ramen allerlei dozen staan. Zonde. „Er was weinig leven.” Dus belde ze op een dag aan. „De eigenaar was niet van plan om te verkopen. Zo nu en dan kwam ik terug voor een kopje

▲ Het Willem Witsenplein, gezien vanaf de Van Alkemadelaan, met flatgebouw Nirwana in 1941. FOTO HAAGS GEMEENTEARCHIEF.

koffie. Dat leidde uiteindelijk toch tot een aankoop.” Graziosi kijkt trots. Glimlacht. Ze lijkt hier in haar kantoor totaal op haar plek. „Het ging allemaal niet vanzelf. Maar elke keer als ik hier voorbijkwam, had ik het gevoel dat het niet gebruikt werd zoals het zou moeten.”

Beschermd

De flat is een rijksmonument. Dat betekent dat het beschermd is. Binnen mag er wel wat, zoals het plaatsen van een wand. Maar vooral aan de gevel buiten mag niks gebeuren. Het ontwerp van Nirwana dateert uit 1926. In 1929 werd het opgeleverd. Een antwoord op het probleem dat Nederland tegenwoordig nog steeds heeft: volkshuisvesting. Architecten

Jan Duiker en Jan Gerko Wiebenga zagen in de hoogbouw een efficiënt, goedkoop en comfortabel alternatief. Eerst werd onder meer een houten bekisting gebouwd, die daarna werd volgegoten met beton. Daardoor was de bouw goedkoop en snel, en kon het hoger. Door het gebruik van het skelet hadden de gevels geen dragende functie. Met als gevolg dat er meer ruimte was voor ramen. Het is een landmark, vinden Graziosi en Joosten. „Iedereen kent het”, zegt Graziosi. „En heeft er een mening over. Je vindt het of leuk of mooi.” Zijzelf vindt vooral het laatste. De naam Nirwana is Sanskriet en betekent de hoogste staat van heiligheid die een mens kan bereiken. Kenmerkend voor de woontoren, die

Klimaatverandering? Verbeter de wereld, begin bij jezelf

Verbeter de wereld, begin bij jezelf. Ik herinner me deze slogan uit mijn jeugd als een van de eerste oproepen om duurzamer te leven. Duurzaam was nog geen gangbaar woord in de jaren 70. De oproep was gericht op het tegengaan van verspilling. Ik plakte de stickers van de Wees-wijs-met-water-campagne in de wc en de badkamer en nog altijd zal ik nooit een kraan nodeloos laten lopen.

Bijna vijftig jaar later is het gezond en leefbaar houden van de aarde een van de grote vraagstukken van deze tijd. Zo groot dat we nauwelijks overzien hoe we tot de oplossing komen. Het ene klimaatrapport is nog niet uit of het volgende wordt gepresenteerd. En iedere maatregel die wordt bepleit stuit elders op verzet, niet zelden door de effectiviteit van de ingreep te betwisten.

Ook op onze redactie leeft de vraag over hoe we berichten over klimaatverandering, stikstofproblematiek, duurzaamheid, et cetera. Hoe berichten we objectief in een speelveld met zoveel belangen? Hoe geven we genoeg context? Hoe maken we een onderwerp dat zoveel omvattend is behapbaar?

Het antwoord op die vragen – eigenlijk het antwoord op alle vragen – komt door dichtbij jezelf te blijven. In ons geval: blijf bij de feiten en leg uit. Dat vereist kennis van zaken.

Serieuze studie

Het is de reden waarom Hans Nijenhuis, tot 1 juli hoofdredacteur van het AD en nu verslaggever, zich gaat toeleggen op klimaatverandering, duurzaamheid en milieu. Een bekwame verslaggever die serieuze studie gaat maken van hoe de wereld ervoor staat, welke problemen op ons afkomen en of daar oplossingen voor zijn.

Dat laatste noemt Nijenhuis essentieel. Want te vaak worden we somber van de bevindingen en rapporten die op ons afkomen, terwijl de oplossingen ons juist veel kunnen opleveren. De 'energiewende' van onze oosterburen heeft een grote verandering teweeggebracht in de ener-

ACHTER DE SCHERMEN

De hoofdredactie van het AD beschrijft in deze rubriek waar de redactie mee bezig is. Deze week Rennie Rijpma (hoofdredacteur AD) over objectief berichten over klimaatverandering.

gievoorziening in Duitsland en zorgde voor een impuls voor de economie. Een land dat voorop loopt in verandering kan een geweldige exportpositie voor zichzelf creëren.

In Nederland weten we door onze strijd tegen het water hoe dat kan werken: Nederlandse ingenieurs hielpen in New Orleans en New York om deze Amerikaanse steden voor catastrofes na de orkanen Katrina en Sandy te behoeden. Een expertise die we over de hele wereld uitdragen. Op energiegebied is Nederland nog lang geen voorloper, maar het zou een geweldig streven zijn om dit te willen worden. Leren van alle kennis die er al is en blijven innoveren.

Hans Nijenhuis gaat ons lezers, kijkers en luisteraars daar heel graag over bijpraten, door de feiten te kennen en naar oplossingen te kijken. Oplossingen van de grote landen die voorop lopen, maar ook van zijn buurman die zijn huis zelfvoorzienend maakt. Want grip krijgen op zo'n groot veelomvattend probleem doe je soms door erboven te hangen en te kijken naar wat er aan de hand is, je moet ook af dalen naar menselijk, individueel niveau. Wat kunnen wij, ieder individueel, doen om de aarde leefbaar en gezond te maken en te houden?

Wat klein begint kan de wereld veranderen, leerden we van Gandhi: *You must be the change you want to see in the world.* Verbeter de wereld, begin bij jezelf.

▲ Nina Graziosi en Edward Joosten bij de entree van de Nirwana-flat.

FOTO FRED LEEFLANG

Hij ging 'omdenken', zoals hij het zo mooi noemt. „Misschien moesten we aan een gelijkvloers complex denken. In die richting waren er meer kansen.”

Al een tijd lang zag hij een tekoopbord op de tweede etage van het Nirwana-gebouw, als hij bij het kruispunt stond te wachten om weer te mogen rijden. „Mijn oog werd altijd getrokken naar dat bord.” Hij ging op onderzoek uit en kwam zo zelf in de eerste flat van het land te wonen. Daar waren wel compromissen voor nodig. „We hebben geen tuin, betalen erfpacht, servicekosten. Wonen in een rijksmonument waar veel regels zijn.” Hij had het er graag voor over en woont er sinds 2019. „We hebben nu 225 vierkante meter aan woonruimte.” Joosten, inmiddels in de woonkamer van zijn woning, wijst naar de overkant. „Vergelijkbaar met de herenhuizen hier tegenover.”

Samengetrokken

Die luxe van toen is tegenwoordig normaal geworden. Een lift in een flat is inmiddels meer een vereiste dan iets dat de wenkbrauwen doet fronsen. Bij de bouw van de flat kwamen op iedere etage vier woningen. Tientallen jaren later zijn de woonunits soms samengetrokken. Zoals bij Joosten, die een halve etage heeft.

Als hij naar boven loopt om zijn woning te laten zien, wijst hij naar de deuren in de gang. Bij zijn overburen zijn er vier te zien. Joosten heeft er één. Een paar jaar geleden woonde hij met zijn gezin ook al in Benoordenhout, maar verderop. „Toen was er al een krapte in de woningmarkt. Wij wilden ruimer wonen, maar wel in dezelfde buurt. Een betaalbaar rijtjeshuis was echter niet te krijgen.”

'Gek gebouw'

In het huis is te zien dat er veel licht is, door de ruimte voor de ramen. Joosten heeft drie slaapkamers, een woonkeuken, een tv-kamer, woonkamer, werkkamer en twee badkamers. Meer dan genoeg plek voor een gezin met twee kinderen. „Weet je wat nog het mooiste is”, zegt hij. Joosten glimlacht. „Door hier te wonen, kwamen die herinneringen van vroeger ook weer naar boven. Dat ik bij mijn ouders achter in de auto zat en dit gebouw mij altijd opviel. Dat had mijn zoonje ook. Toen we voor dat stoplicht stonden op het kruispunt, voor wij hier woonden, merkte mijn zoonje een keer op: 'Pap, wat een gek gebouw is dat.'”

▲ Klimaatverandering: door het hoge water in de Maas liep camping Hatzenbosch in Roermond volledig onder. FOTO ROB ENGELAAR